

Trước năm 1950, cùng với thủy pháp, các “bà bóng” đã hoạt động rôm rả khắp các làng quê miền Tây sông nước. Là mê tín dị đoan, tồn khá lâu, thủy pháp đã trở thành “củ tích”, đem lại các công cao niên vui mừng kể cho con cháu nghe những lúc nhàn rỗi. Riêng các “bà bóng” thì vẫn còn tồn tại lâu còn đem lại vào “loại hình văn hóa dân gian”.

“Bóng”, theo cách hiểu dân gian miền Tây, là những người “bán nam bán nữ”. Xưa kia, phần lớn các người có “giới tính thứ ba” này thường hay hoạt động phục vụ tâm linh tại các ngôi đình, miếu và tại nhà “bá gia bá tánh”. Hoạt động như liên tục nên họ có cuộc sống tạm bợ khá ghê. Ngày nay, hoạt động của họ bó hẹp trong các sân đình trong các khu vực, khu vực thường đi và họ đến, trước sân miếu Bà Chúa Xứ. Ngày xưa, trước khi bước vào lễ cúng, các “bà bóng” thường “ngáp” nhằm báo cho bà con biết rằng “cõi trên” đang “nhập” vào mình.

Một “bà bóng” là “anh” Lê Văn Nghĩa, sinh năm 1970, hiện nay sống tại khu vực Thành Mỹ, phường Thành Thành, quận Cái Rang, thành phố Cần Thơ, cho biết “anh” có thể múa được 12 môn đồ, như: công lá dừa, 6 ve chai, khắp da bò, bông quay, 9 chiếc ghế, 5 cái đĩa (ngũ hành), mâm vàng quay, phan quay, 3 nhánh hương..., trong tổng số 70 môn.

“Anh” tâm sự: “Tui là “bóng dăm”, làm nghề từ năm 18 tuổi, nay nghỉ ngơi ông nay, ông ngoi và bà già tui. Có phần “làm thủy” mà”. Rồi “anh” kể rằng: “Dù là bóng chuyên nghiệp nhưng tui ghét nhất cái việc ngáp ngáp như người khác”.

Còn “anh” Lê Văn Cang thì không có nét gì là “bóng”, y như một người bình thường, quý phái. Chính vì vậy mà người ta gọi là “cô”, cô Bóng Chín. Cô Bóng Chín sinh năm 1935, hoạt động nghề này từ nhỏ tại đây, dù không phải là “gia truyền”. Cô nói về quê ở Bờ Đông Giồng (khu vực 3, phường Cái Khế, quận Ninh Kiều, Cần Thơ) rằng cô Bóng Chín là người ta chôn nhà ngay. Nơi này như vậy vì trước đây cô là diễn viên Đoàn ca múa nhạc Hậu Giang, là biểu diễn múa khắp, nên cô luôn đem đi cúng các đình trong khu vực miền Tây, như: đình Tân An, đình ông Dừa (Cần Thơ), đình Phan Hiệp (Hậu Giang)... Cô nói múa bóng rất khó, phải học và tập luyện công phu, vì nó là một môn nghệ thuật trong nghề thuật xiếc. Cũng học như vậy là “bóng” Nga.

Bình thường, nhìn bà Nga, không ai biết là “bóng”. Bóng Nga tên thật là Huỳnh Thị Nga, hiện nay sống tại khu vực 3, phường Lái Hào, (Phan Hiệp, Hậu Giang). Bà năm nay 50 tuổi, làm nghề này được 30 năm. Cùng làm nghề với bà là chồng bà, ông Nguyễn Văn Cầm và con bà là Nguyễn

“Múa may” và “bóng”

Tác Giả: Cát Táng

Thứ Bảy, 06 Tháng 6 Năm 2009 02:22

Văn Khái (29 tuái). Nháng cä hai đäm trách phän nhäc lä. Häi täi sao không phäi bóng, có gia đình, có con mà bà läi làm bóng, bà cäi vui: “Tui là “bóng häc”. Häi nhä, thäy nghä này vui nên tui theo häc ä chùa Giác Long (Ngã Bäy). Häc hät 1 năm mäi “ra träng”, múa đäc mät sämón, nhä: cäp phäng, cây dù, bình, giàn xay (lúa)...”.

Bóng Chín tâm sä: “Nghä múa dân gian cä truyän này cũng säng đäc, vì ngoài các län kä yên thäng đän và hä đän, các đình còn mäi chúng tôi đän múa vào các đäp tä lä khác. Đình cho bao nhiêu thì häng bäy nhiều, không có giá cä đän nhä các đän viên tân cä nhäc... khác”.

“Anh” bóng Nghäa than: “Hai ba bäa nay múa kä yên Hä đän (ngày 1, 2 và 3-6-2009 nhäm ngày 9, 10 và 11 Kä Säu) ä đình Thäng Thänh này “héo” quá. Đình muän säp, nghèo, nên cho mäi đäa có 150,000 đäng!”. Nói räi, “anh” cùng hai đäng nghiäp kia chuän bä làm nghä. Đäu tiên là “räi” bài thänh mä (nên có cäm tä “bóng räi”). Hä cäm chén bông, gäi là dâng bông. Sau khi nguyän cäu quäc thái dân an, hä räi nhäng bài hát dân dã, trong đó có các bài Väng cä và Trăng thu đä khúc väi läi lä sáng tác cho häp väi viäc cúng tä räi mäi bät đäu múa.

Tiäng đàn, tiäng träng, tiäng kän cäa dàn nhäc lä näi lên, hä, mät ngäng i múa mät ngäng i hát nhäng bài hát, nhä Chäu vän cäa cä nhäc và tân nhäc thì có bài “Gäo träng trăng thanh”...

Trong tiät täu mänh bäo, läi cuän cäa âm thanh, hä quay cuäng, biäu diän các màn múa đäc đäo cäa mình, khi thì đä khäp da bò lên đäu; lúc đät cänh chiäc khäp rät näng này lên trán, lên răng... Räi cho khäp lên thanh tre ngän, đät lên trán, lên răng, väa múa väa cho khäp quay tròn. Hä múa mâm vàng, múa dao (chùm 5 – 6 cây dao hoäc đät dao chäng lên nhau), múa nhäo (đät nhäo trên que tre ngän ngäm mät đäu que trong miäng), đäng trên ghä đäu biäu diän hoäc väa näm väa xoay tròn mâm vàng trên bàn chân väa län đäa nó lên đäu... Thät häp đän.

Công phu biäu diän cäa hä đäc khán giä, ngäng i thì thäng 20 chäc ngàn đäng, ngäng i khá hän, täi đäa cho 50 chäc ngàn đäng bäng cách bä tiän vô mâm vàng, vô cái khäp khi hä đäng biäu diän. Nhäng, väi läng khách đän xem thäa thät mäy hôm nay, sä tiän hä kiäm đäc không đáng là bao. Cô Bóng Chín than: “Năm nay đình cho đä bäo läi càng bäo hän vì đäng mäa gió đäm đä!”.

Dù than väy nhäng “đä mang läy nghiäp vào thân” nên các “bóng” vän bám läy nghä, hä đình, miäu hay nhà nào kêu là hä cä bä đäng nhä lên đäng, tiäp täc “múa may” kiäm säng